

LÜBNAN'DA DÜRZİLER NASIL BİR CUMHURBAŞKANI İSTİYOR?

DR. TUBA YILDIZ

Akademisyen İSTANBUL ÜNİ.

“

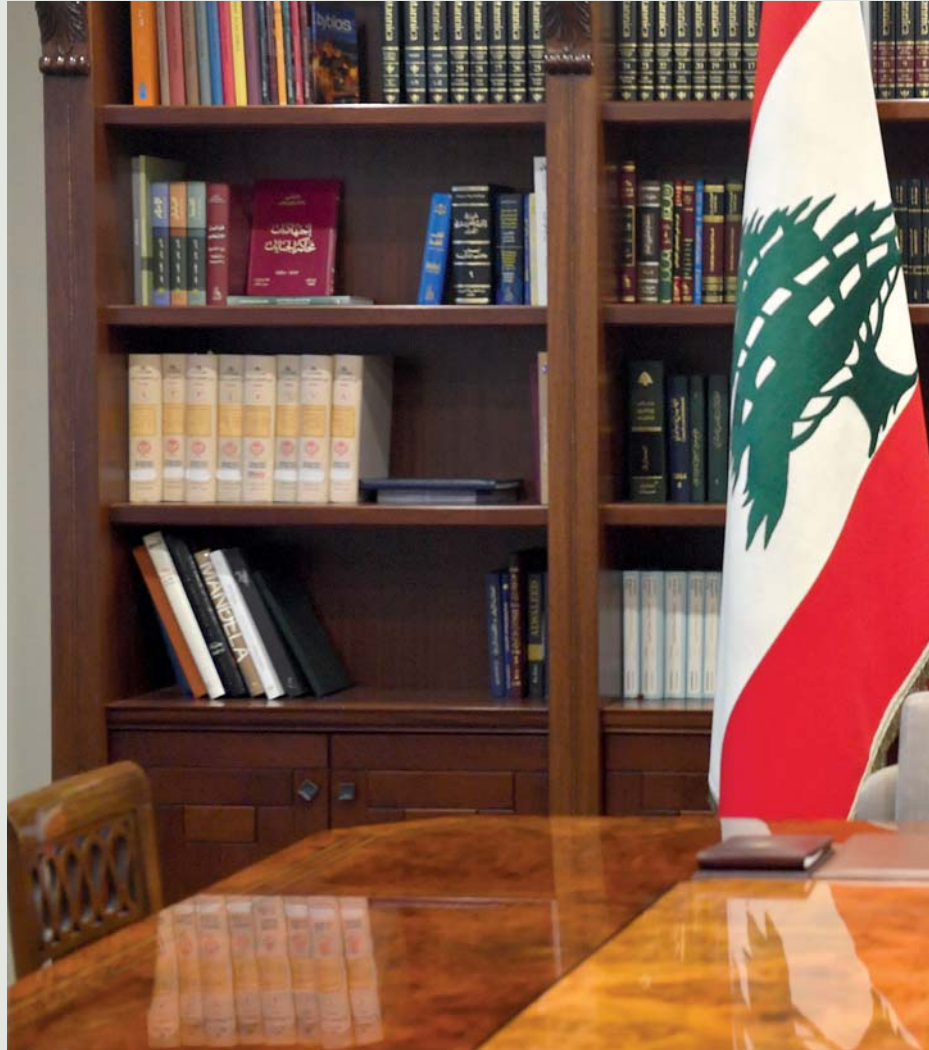
Lübnan'da zorlama bir ittifakla koltuğa oturan Mişel Avn, ülkede 2019 yılından bu yana yaşanan siyasi, ekonomik ve toplumsal krizlerin de odağında yer aldı. Avn'ın 2016 yılında kendisini cumhurbaşkanlığı için aday gösteren eski Başbakan Saad Hariri'yle zaman içinde açığa çıkan anlaşmazlığı Lübnan'ı uzun bir süre hükûmetsiz bıraktı. Diğer taraftan Avn'ın görevini bırakmadan bir gün önce geçici hükûmet Başbakanı Necip Mikati hükûmetinin istifasını yetkileri çerçevesinde onayladığını duyurmasıyla Lübnan'ı siyasi kaderine terk etmiş oldu.

”

Ekim ayının sonunda görev süresi dolan Lübnan'ın 13. Cumhurbaşkanı Mişel Avn, tartışmalı bir şekilde geldiği görevini yine tartışmalı bir şekilde sona erdirdi. 2014-2016 yılları arasında cumhurbaşkanını seçemeyen Lübnan'da zorlama bir ittifakla koltuğa oturan Mişel Avn, ülkede 2019 yılından

bu yana yaşanan siyasi, ekonomik ve toplumsal krizlerin de odağında yer aldı. Avn'ın 2016 yılında kendisini cumhurbaşkanlığı için aday gösteren eski Başbakan Saad Hariri'yle zaman içinde açığa çıkan anlaşmazlığı Lübnan'ı uzun bir

süre hükûmetsiz bıraktı. Diğer taraftan Avn'ın görevini bırakmadan bir gün önce geçici hükûmet Başbakanı Necip Mikati hükûmetinin istifasını yetkileri çerçevesinde onayladığını duyurmasıyla Lübnan'ı siyasi kaderine terk etmiş

oldu. Mevcut durumda hem cumhurbaşkansız hem de başbakansız kalan Lübnan, siyasi boşluğunun içinde yeni cumhurbaşkanını aramaya yöneldi. Bu arayış içinde yerini alan Dürzi siyasi liderler Velid Canbolat ve Talal Arslan da politik yaklaşımları ve tercihleri çerçevesinde tutumlarını ortaya koymaya başladılar.

CUMHURBAŞKANININ NİTELİĞİ VE DÜRZİ LİDERLERİN TUTUMU

Lübnan'da 15 Mayıs 2022 yılında yapılan genel seçimler şeffaf seçim

süreci tartışmalarını, siyasi erkin kontrol alanlarındaki değişimleri ve Sünni boşluğu gibi pek çok krizi beraberinde getirirken yeni cumhurbaşkanının kim olacağına dair birtakım tahminleri de barındırıyordu. Bu doğrultuda Mayıs seçimleri için atılan her slogan ve yapılan propagandalar cumhurbaşkanlığı koltuğu için yarışan adayların da seçim planlarını ortaya çıkardı. Zaman zaman tansiyonun yükselmesine sebep olan mesele ise adayın siyasi tecrübesinden ve ülke çıkarlarına hizmet edebiliyor olmasından ziyade politik ittifak-

lara uygun olup olmaması oldu. Dolayısıyla beklenen yeni cumhurbaşkanının ülkeyi her alanda hissedilen ekonomik krizden mi kurtaracağı yoksa çatırdamaya başlayan ittifakları yeniden mi kuracağına dair sorular sorulmaya başlandı.

“

Mayıs seçimleri için atılan her slogan ve yapılan propagandalar cumhurbaşkanlığı koltuğu için yarışan adayların da seçim planlarını ortaya çıkardı. Zaman zaman tansiyonun yükselmesine sebep olan mesele ise adayın siyasi tecrübesinden ve ülke çıkarlarına hizmet edebiliyor olmasından ziyade politik ittifaklara uygun olup olmaması oldu.

”

Lübnan Parlamentosu yeni cumhurbaşkanını seçmek için eylül ayından bu yana çok sayıda oturum düzenlese de şu ana kadar olumlu hiçbir somut adım atılamadı. Bu noktada siyasilerin yeni Maruni adayın ismiyle birlikte “kurtarıcı” mı yoksa “çatışmacı” mı olacağına yönelik nitelemeler üzerinden bir tanımlamaya gittiği görülüyor. Bir önceki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde kullanılan “güçlü lider” nitelemesinin yanına bu seçimlerde “uzlaş” temelli sıfatların da eklenmesinin Mayıs seçimlerindeki kayıplar kadar Lübnan’ın son altı yılındaki dönüşümüyle de ilgisi büyüktür. Cumhurbaşkanı adayının uzlaşmacılığına dair en net vurguları yapan isimlerden biri ise Dürzi İlerlemeci Sosyalist Partisi lideri Velid Canbolat’tır. Mayıs seçimlerinden hemen önce cumhur-

başkanlığı üzerindeki rekabet atmosferinde yer alan Canbolat, Mişel Avn'ın damadı Cibran Bassil ve Hizbullah'ın açık adayı Süleyman Franciye'yi desteklemeyeceklerini kesin bir biçimde ifade etmişti. Her iki adayın da Hizbullah'a olan yakınlığı, özellikle Franciye'nin Suriye rejimiyle olan samimi ilişkileri Canbolat'ın tavrındaki keskinliği de saklamaktadır. Velid Canbolat'ın ağustos ayında Hizbullah'ın iki önemli ismi Vefik Safa ve Hüseyin Halil'le yaptığı görüşmeler de Dürzi liderin Hizbullah adayı için bir yumuşamaya gidebileceği yönündeki tahminleri boşa çıkardı. Velid Canbolat ile Hasan Nasrallah arasındaki tek ortak nokta ise her iki liderin de Lübnan Güçleri lideri Semir Caca'ya karşı olan olumsuz yaklaşımlarıdır. Bununla birlikte Samir Caca'nın adaylığı hâlihazırda söz konusu olmasa da Velid Canbolat, Caca'ya

yönelik adımlarında Hizbullah'la değil, kiliseyle daha uyumlu olacak adımlar atmayı benimsemektedir. Bu noktada oğlu Teymur Canbolat'ı patrikhaneyi ziyaret için göndermesi aslında Velid Canbolat'ın Hizbullah yetkilileriyle yaptığı görüşmeden daha fazla öne çıkmaktadır.

“
İç savaşta babasını suikasta kurban veren Velid Canbolat'la Mişel Muavvad arasında bir kader birliği söz konusudur. Ancak iki siyasiyi ortak paydada buluşturan esas mesele kendi ifadeleriyle Muavvad'ın “Şihabi Medresesi” öğrencisi olmasıdır.”

MİŞEL MUAVVAD- VELİD CANBOLAT İLİŞKİSİ

Hâlihazırda cumhurbaşkanlığı seçimlerinde parlamentoda adaylığı

en net olan siyasetçi Bağımsızlar Hareketi'nin lideri ve eski Başbakan Rene Muavvad'ın oğlu olan Mişel Muavvad. Rene Muavvad iç savaşın bitiminde seçilen ilk başbakan olsa da göreve gelişinin 17. gününde suikastla öldürülmüştü. Dolayısıyla iç savaşta babasını suikasta kurban veren Velid Canbolat'la Mişel Muavvad arasında bir kader birliği söz konusudur. Ancak iki siyasiyi ortak paydada buluşturan esas mesele kendi ifadeleriyle Muavvad'ın “Şihabi Medresesi” öğrencisi olmasıdır. Ülkenin 1958-1965 arası devlet başkanlığını yürüten Fuad Şihab'ın “Lübnanlılık” temelinde inşa ettiği “Şihabizm”, Dürzilerin güçlü temsilcisi Kemal Canbolat ve oğlu Velid Canbolat'ın siyasi aktivizmlerinin de ana temasını belirledi. Fuad Şihab'ın geleneksel Maruni liderlerden farklı olarak çatışmacı ortamdan uzak kalması ve reformist bir çizgi be-

nimsemiş olması, Müslümanların siyasi temsilciliğini artırması gibi girişimleri Kemal Canbolat'ın siyasi planlarıyla da örtüşüyordu. İdeolojik ortaklık iç savaş sonrası dönemde Canbolatlar ve Muavvadlar arasında diplomatik birliktelik noktasında kendisini göstermeye başladı. Son olarak ise cumhurbaşkanlığı seçiminde ikili ilişkilerdeki derinlik açığa çıktı. Nitekim Velid Canbolat'ın Mişel Muavvad'ı cumhurbaşkanlığı koltuğunda görmesinin ve uzlaşmacı olarak nitelermesinin nedeni bu zihniyetin temsilcisi olarak düşünmesidir. Diğer taraftan Mişel Muavvad'ın, Lübnan'ın yakın dönem siyasi fotoğrafında yer almamasının yanı sıra asker kökenli olmaması da önem taşımaktadır. Bu noktada Canbolat, Semir Caca'yı da tüm taraflar için en ılımlı adaylardan biri olarak görülen General Joseph Avn'ı da listesinin tamamen dışında tutmaktadır. Öte yandan Muavvad'ın Suudi Arabistan ve ABD'yle olan ilişkileri sayesinde dengeleyici rol oynayacağına dair tutum da önemli olarak görülmektedir. Süleyman Franciye'nin "çatışmacı" aday olduğunu vurgulayan Canbolat'ın uzlaşmacı aday tercihindeki bölgesel koşullara karşı tepkisi de bu şekilde netleşmiş olmaktadır.

Velid Canbolat'ın Mişel Muavvad ismi üzerindeki ısrarcı tutumuna yol açan bir diğer etken ise Mişel Avn'ın damadı Cibran Bassil'in cumhurbaşkanlığı yarışını bırakmamış olmasıdır. Bassil'in cumhurbaşkanlığına en başından beri karşı çıkan Canbolat, Muavvad seçilmese dahi ona alternatif olabilecek herhangi bir ismi desteklemek üzerine de çalışmaktadır. Bassil ve Canbolat arasındaki siyasi çatışmaya yol açan faktörler daha

çok dış dinamikler bağlamında ele alınmakla birlikte Bassil'in Canbolat'ın bölgesi olan Şuf ve Aley'de müttefikleri Dürzi lider Talal Arslan yoluyla nüfuzunu kurmaya çalışması iç siyaset açısından kritik bir noktaya işaret etmektedir. Talal Arslan her ne kadar Mayıs seçimlerinde Aley'deki koltuğunu kaybetmiş olsa da Canbolat için böyle bir girişimin her alanda önüne geçilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla Velid Canbolat cephesinde Mişel Muavvad üzerinde ciddi bir çabanın sarf edildiği görülebilmektedir. Bu nedenle Canbolat'ın bu kararlı duruşuna karşı siyasi temsilciler arasındaki görüşmelerden sonra ortaya atılan iddialar da boşa çıkmaktadır. Örneğin Velid Canbolat'ın geçtiğimiz haftalarda Meclis Başkanı Nebih Berri'yle bir araya gelmesinden sonra Berri'nin kendisini Muavvad'dan vazgeçmesi için ikna etmeye çalıştığına dair görüşler mevcut durumda geçerli sayılmamaktadır.

TALAL ARSLAN - SÜLEYMAN FRANCIYE BAĞLANTISI

Velid Canbolat'ın aksine Dürzi siyasi temsilciliğinin diğer ismi Talal Arslan'ın cumhurbaşkanı adayının Süleyman Franciye olduğu bilinmektedir. Franciye ailesinin Suriye'nin eski devlet başkanı Hafız Esad'la olan yakın ilişkilerinin Süleyman Franciye - Beşar Esad döneminde de hız kesmeden devam ediyor oluşu, Talal Arslan'ın desteğini göstermesindeki etkenlerden biridir. 15 Mayıs seçimlerinde parlamentodaki koltuğunu kaybeden ve siyasi gücü sınırlanan Arslan, cumhurbaşkanlığı için kendisini de kısmen temsil edecek bir isme ihtiyaç duymaktadır. Diğer taraftan

Suriye'nin Lübnan'da müttefikler, anlaşmalar ve Baas Partisi'nin Lübnan kolunda yapılan birtakım yenilikler yoluyla görünür olmaya başlaması, Talal Arslan için de önem arz ediyor. Bu noktada Baas Partisi'nden gelen açıklamaların da cumhurbaşkanı adayına dair desteğin yönünü de belirlemesindeki etkisi öne çıkıyor. Partinin yeni başkanı Ali Hicazi'nin Cibran Bassil'in adaylığı üzerine Süleyman Franciye lehine tutumunu değiştirmesi gerektiğini söylemesi, Franciye'nin herhangi bir garantiye ihtiyacının olmadığını vurgulaması, Hizbullah - Suriye ekseninde Franciye'nin ve doğal olarak Talal Arslan'ın pozisyonunu belirlemektedir. Dolayısıyla Süleyman Franciye bir önceki seçimlerde olduğu gibi hâlihazırda da Canbolat - Arslan çekişmesindeki kilit isimlerden birini oluşturuyor.

Sonuç olarak mevcut durumda Lübnan'da yeni cumhurbaşkanının ne zaman seçileceği hâlâ belli değil. Bu bağlamda 8 Mart Bloku'nun adayının resmen açıklanmamış olması ve Sünni bloktaki parçalanmanın cumhurbaşkanı adayı üzerindeki yansıması da büyük etkenlerdendir. Aday konusunda ve çizilecek yol haritası noktasında en net olan siyasi cephe ise Dürzi cephesidir. Bununla birlikte Dürzilerin en güçlü temsilcisi Velid Canbolat için siyasi ağırlığı koymak yerine dengeyi koruma çabası daha önemlidir. Lübnan'da Canbolat olmadan sözün tamamlanmayacağı bilindiği için de pragmatik dahi olsa alınan tutumu göz önünde bulundurmamak önem arz etmektedir. ■